

ADVIES

Commissie hoog beveiligde zittingslocatie ten noorden van de grote rivieren

Den Haag, 28 juni 2021

Inhoudsopgave

	Hoofdstuk:	Bladzijde:
	Samenvatting advies	3
1.	Aanleiding	4
2.	Opdracht	4
3.	Afbakening	4
4.	Werkwijze commissie	5
5.	Risicovolle zittingen	5
6.	Coördinatie, planning en het gebruik van digitale middelen	6
7.	Uitgangspunten advies	7
7.1	Bouwkundige uitvraag 10.000 – 16.000 m2 BVO	7
7.2	Urgentie	7
7.3	Beheersen veiligheidsrisico's	7
7.4	Terugdringen vervoersbewegingen	8
7.5	Overnachtingsmogelijkheden tijdens zittingsdagen	9
8.	Locaties	10
8.1	Amsterdam-Osdorp (arrondissement Amsterdam)	11
8.2	Lelystad (arrondissement Midden-Nederland)	13
8.3	Zwolle (arrondissement Overijssel)	14
9.	Overwegingen en advies	15
9.1	Bouwkundige uitvraag	16
9.2	Urgentie	16
9.3	Beheersen veiligheidsrisico's	17
9.4	Terugdringen vervoersbewegingen	18
9.5	overnachtingsmogelijkheden tijdens zittingsdagen	19
9.6	Advies	20
10.	Toewijzing en planning risicovolle strafzittingen	20
	Bijlage:	
	Bijlage 1 Commissieopdracht	21
	Bijlage 2 Geïnterviewde personen	25
	Bijlage 3 Samenvatting van opgehaalde adviezen	28

Samenvatting advies

Gegeven de opdracht aan de commissie en de door haar vastgestelde uitgangspunten en voorhanden locaties, adviseert de commissie unaniem het Rijksvastgoedbedrijf (verder: RVB) opdracht te geven de bouw van een hoog beveiligde zittingslocatie ten noorden van de grote rivieren op de locatie Lelystad projectmatig nader te onderzoeken. Daarbij geven de mogelijkheden voor het beheersbaar maken van de veiligheidsrisico's in combinatie met de mogelijkheden in de penitentiaire inrichting Lelystad cellen voor tijdelijke overnachting van EBI/GVM-hoog gedetineerden te realiseren, de doorslag. Ook de omstandigheid dat de betreffende grond voor de bouw van een HBZ reeds in eigendom is van het RVB, speelt daarin mee (zie verder paragraaf 9.6).

1. Aanleiding

Bij brief van 14 juli 2020 informeerde de minister voor Rechtsbescherming de Tweede Kamer over de realisatie van een HBZ in het nieuw te bouwen Justitieel Complex (verder: JC) in Vlissingen¹. In deze brief wordt ook aangekondigd dat daarnaast wordt geïnvesteerd in een landelijke voorziening ten noorden van de grote rivieren als alternatief voor de Bunker in Osdorp.

2. Opdracht

Gezien het grote belang en de ingewikkelde vraagstukken die spelen rondom de locatiekeuze voor een hoog beveiligde zittingzaal, hebben de Raad voor de rechtspraak (verder: de Raad) en de minister voor Rechtsbescherming aan een onafhankelijke adviescommissie (verder: de commissie) opdracht gegeven aan hen advies uit te brengen over de locatiekeuze en de functionele eisen van deze HBZ als landelijke voorziening.² De datum voor het uitbrengen van het advies van 1 juni 2021 is op verzoek van de commissie met een maand verlengd naar 1 juli 2021.

De commissieopdracht bevat een aantal algemene uitgangspunten en voorwaarden waaraan de nieuwe HBZ moet voldoen (bijlage 1). Zo moet de locatie en de functionaliteit van een nieuwe HBZ voldoen aan de kernwaarden van de rechtspraak: toegankelijkheid (waaronder bereikbaarheid, aansluiting OV en parkeergelegenheid), openbaarheid (mogelijkheid tot bijwonen zittingen; digitale voorzieningen zoals livestream) en transparantie (duidelijkheid voor publiek waarom zittingen in een HBZ moeten plaatsvinden). De HBZ zal een landelijke voorziening worden voor met name strafzaken ten noorden van de grote rivieren, ter vervanging van de Bunker in Amsterdam Osdorp en moet ook het noorden en oosten van het land voorzien. De locatie en het gebouw dienen een eigen op de rechtspraak afgestemde identiteit te hebben, en een eigen ingang en toegang vanuit de openbare ruimte. Tot slot moeten bij het advies de rechtspraak en hun primaire stakeholders waaronder het openbaar ministerie (verder: OM) worden betrokken en moet worden gestreefd naar een breed draagvlak.

3. Afbakening

Gelijktijdig met de opdracht van de commissie lopen er enkele aanpalende trajecten die mede van invloed zijn op de hoog beveiligde zittingscapaciteit. Deze vallen niet onder de opdracht van de commissie en maken derhalve geen onderdeel uit van dit advies. Het gaat om de volgende trajecten:

- In de eerder genoemde brief van 14 juli 2020 van de minister voor Rechtsbescherming wordt de realisatie van een hoog beveiligde zittingszaal in het nieuw te bouwen JC Vlissingen aangekondigd. De realisatie hiervan wordt onder leiding van de Dienst Justitiële Inrichtingen (verder: DJI) uitgevoerd.
- De motie van de leden van de Tweede Kamer Van Toorenburg en Van Nispen, ingediend tijdens het Nota-overleg van 10 oktober 2020, waarin de regering wordt verzocht serieus te bezien of naast de initiatieven die in Vlissingen worden ontwikkeld, in de penitentiaire inrichting (verder: PI) Vught zittingsruimte kan worden ingericht zodat (onderdelen van) strafzaken in de toekomst ook in de PI Vught kunnen worden afgehandeld. Het ministerie van Justitie en Veiligheid onderzoekt de uitvoering van deze motie en bericht de Tweede Kamer hierover.

¹ Tweede Kamer, vergaderjaar 2019–2020, 24 587, nr. 782

² Onder een landelijke voorziening verstaat de commissie: Een shared service voorziening voor alle gerechten binnen de rechtspraak ten behoeve van de toewijzing, coördinatie en planning van risicovolle (straf)zittingen in een HBZ. De functionaliteit van de voorziening is ontkoppeld van het belang van elk gerecht afzonderlijk en dient daarmee het algemeen belang binnen de rechtspraak.

- In overleg tussen de Raad en het college van procureurs-generaal (verder: het College van PG's) is onderzocht in hoeverre de vraag naar capaciteit van hoog beveiligde zittingszalen kan worden opgevangen, in afwachting van de toekomstige uitbreidingen (JC Vlissingen en de HBZ ten noorden van de grote rivieren). De conclusie van dit onderzoek is dat, met het doorvoeren van enkele aanpassingen, de bestaande capaciteit voor de komende twee jaar voldoende moet zijn om aan de vraag te kunnen voldoen. Gezien de onvoorspelbaarheid van het aantal te verwachten extra risicovolle zittingen is geadviseerd om dit onderzoek jaarlijks te herhalen.

4. Werkwijze commissie

De commissie heeft gesproken met vertegenwoordigers van organisaties die zijn betrokken bij risicovolle strafzittingen over de locatie en de voorwaarden waar een hoog beveiligde zittingszaal aan moet voldoen. Ook heeft de commissie de locaties bezocht die in het advies worden beoordeeld. Gesproken is met vertegenwoordigers van besturen van rechtbanken en gerechtshoven en van het OM ten noorden van de grote rivieren, de strafrechtadvocatuur (verdachten, kroongetuigen, slachtoffers en nabestaanden), DJI, het Rijksvastgoedbedrijf (verder: RVB), Slachtofferhulp Nederland, een vertegenwoordiging van rechtbankjournalisten, alsmede met vertegenwoordigers van lokale en provinciale besturen. Van deze gesprekken zijn, behoudens die welke telefonisch plaatsvonden en daarmee vaak kort van tijd waren, verslagen gemaakt die aan de vertegenwoordigers zijn voorgelegd. Een lijst met de gesprekspartners is als bijlage bij het advies gevoegd (bijlage 2), alsmede een overzicht van de in deze gesprekken opgehaalde adviezen met betrekking tot de nieuwe HBZ (bijlage 3). Het concept-rapport, met uitzondering van het advies, is voor een controle van de in het rapport vermelde feiten voorgelegd aan de gerechtsbesturen c.s. van de rechtbanken Amsterdam, Midden-Nederland en Overijssel en van het gerechtshof Arnhem-Leeuwarden, en aan DJI en het RVB.

5. Risicovolle zittingen

Een risicovolle zitting is een terechtzitting waarbij vanwege de veiligheid van personen, de achtergrond van de te berechten verdachten, vluchtgevaar, handhaving van de openbare orde en/of vanwege noodzakelijke maatregelen ten behoeve van bijzondere getuigen, uitwijk naar een HBZ geïndiceerd is. Deze definitie en de procedure voor het uitwijken naar een HBZ bij risicovolle zittingen zijn beschreven in het document "Minimumnorm uitwijk van risicovolle zittingen³" dat is vastgesteld door de Raad en het College van PG's. Als sprake is van een dreiging kan de hoofdofficier van justitie⁴ van het behandelend parket besluiten tot het laten uitvoeren van een dreigingsinschatting door de Nationale Politie. In beginsel wordt dan een dreigingsinschatting op personen gemaakt waarbij de zittingslocatie een rol kan spelen. De uitkomst van de dreigingsinschatting (bijvoorbeeld dreiging tegen één of meerdere verdachten, een officier van justitie of een rechter en/of de aanwezigheid van getuige(n) waarvoor bijzondere veiligheidsmaatregelen noodzakelijk zijn) kan aanleiding vormen de zitting te laten uitwijken. De betrokken kamervoorzitter kan in onderling overleg met de behandelend officier of advocaat-generaal aangeven dat er sprake is van een zodanig risico dat gebruik moet worden gemaakt van een HBZ. Vervolgens vindt besluitvorming hierover plaats binnen het bestuur van het betreffende gerecht en de betrokken hoofdofficier van justitie gezamenlijk. De HBZ waar naar kan worden uitgeweken zijn de Bunker in Osdorp of de HBZ in het JC Schiphol⁵. Indien de betreffende HBZ zich buiten de grenzen van het arrondissement of ressort bevindt, verzoekt de Raad in overleg met het College van PG's, de minister voor Rechtsbescherming hierover een besluit te nemen op grond van artikel 21b lid 3 van de Wet op de rechterlijke organisatie. In het advies aan de minister over de aan te wijzen locatie worden capaciteitsoverwegingen, de verblijfplaats van de gedetineerde en eventuele bijzonderheden met betrekking tot getuigen meegewogen. In zaken waarbij sprake is van terrorisme overlegt de minister met de

3 D.413 Minimumnorm Uitwijk van risicovolle zittingen, Raad voor de rechtspraak (geactualiseerd 2020).

4 Daar waar gesproken wordt van besturen van rechtbanken, kan tevens bedoeld zijn de besturen van gerechtshoven.

5 Het protocol spreekt ook van Zaal 35 (Rotterdam). Zaal 35 is geen HBZ. De zaal voldoet zonder extra beveiligingsmaatregelen niet aan de eisen van een HBZ.

Nationaal Coördinator Terrorismedebestrijding en Veiligheid (NCTV) over de voorgestelde beveiligingsmaatregelen. Uit dit overleg kan de minister aanwijzingen tot additionele beveiligingsmaatregelen geven. Naast de verantwoordelijkheid van het gerechtshof voor de veiligheid van personen in het gebouw, is de kamervoorzitter verantwoordelijk voor de orde in de zittingszaal en het goede verloop van het proces. De hoofdofficier van justitie van het parket waarbinnen de bijzondere zittingszaal is gelegen is verantwoordelijk voor de uitvoering van de beveiliging en veiligheid van verdachten en (mogelijk bedreigde) andere betrokkenen.

Dit gebeurt in nauwe samenwerking met de hoofdofficier van het parket dat de strafzaak in behandeling heeft.

Er bestaat een eenduidige indeling in categorieën 1, 2 en 3 van risicovolle zittingen binnen het eigen gerecht, aangevuld met een beschrijving hoe hier mee om te gaan⁶. Risicovolle zittingen die, na inschatting van het gerecht en het OM conform het eerdergenoemde document “Minimumnorm uitwijk risicovolle zittingen”, uitwijken naar een HBZ zijn tot nu toe niet gecategoriseerd. In het in hoofdstuk 3 genoemde onderzoek van maart 2021 naar de HBZ zittingscapaciteit voor de komende twee jaar is geadviseerd in de vraag naar zittingscapaciteit binnen HBZ-en onderscheid te gaan maken tussen categorie 4 en 5 zaken. Als categorie 4 zaken binnen het eigen of naburige gerecht met een geschikte (lees: extra beveiligde) zittingszaal⁷ kunnen worden gehouden, biedt dat meer ruimte in de capaciteit binnen HBZ-en voor categorie 5 zaken. In meergenoemd onderzoek van maart 2021 is ook geconstateerd dat een landelijk overzicht en centrale planning noodzakelijk is, afgestemd op de beschikbare HBZ-capaciteit. De adviezen terzake zullen door de Raad worden opgepakt.

6. Coördinatie, planning en het gebruik van digitale middelen

De commissie stelt voorop dat de oplossing voor de te verwachten grote behoefte aan hoog beveiligde zittingscapaciteit op de middellange termijn niet alleen in ‘stenen’ en in ‘mensen’ zit, maar ook in het optimaliseren van de toewijzing van risicovolle zittingen aan een HBZ, de coördinatie en planning van die zittingen, alsmede in ervaring met het gebruik van digitale voorzieningen. Bijna alle gesprekspartners ervaren de sterke behoefte aan objectieve, duidelijke, uniforme en toetsbare criteria voor de vaststelling van aan strafzaken verbonden veiligheids- en beveiligingsrisico's, in het bijzonder ook voor het antwoord op de vraag of een strafzaak in een HBZ behandeld moet worden. Bovendien ontbreekt naar het oordeel van velen landelijk overzicht, coördinatie en planning van zaken die geselecteerd zijn voor behandeling in een HBZ. Het is voor velen op dit moment lang niet altijd even duidelijk waarom een bepaalde strafzaak in een HBZ wordt behandeld, of waarom in de Bunker en niet in het JC Schiphol resp. waarom niet in een extra beveiligde zittingszaal in het eigen gerechtshofgebouw. De wachtlijsten zijn lang en soms is het alleen mogelijk om op versnipperde dagen ruimte te krijgen in een HBZ. Indien als gevolg van uitval van zittingen ruimte vrijkomt in de planning dan wordt die regelmatig niet opgevuld, terwijl er wel zaken zijn die zich daar voor zouden lenen.

Uit de gesprekken blijkt dat de in de PI's beschikbare digitale middelen ten behoeve van het strafproces niet altijd optimaal worden gebruikt, terwijl een beter gebruik daarvan een wezenlijke bijdrage kan leveren aan het op efficiënte en effectieve wijze gebruikmaken van beperkte HBZ-capaciteit. Binnen de rechtspraak, het OM en de advocatuur bestond aanvankelijk kritiek op de kwaliteit en aantallen van beschikbare digitale middelen, die het optimaal gebruik daarvan in de weg zouden staan. Thans zijn de beschikbare middelen van betere kwaliteit. Op dit moment zouden er minder problemen zijn bij het gebruik van digitale middelen en zou het grootste deel van de gedetineerden tevreden zijn over het gebruik van digitale middelen binnen het strafproces. Ook vertegenwoordigers van slachtoffers en nabestaanden hechten groot belang aan een optimale benutting van de mogelijkheden van digitalisering.

6 F.4.01 checklist risicovolle zittingen, bijlage in het handboek beveiliging rechtspraak.

7 Als categorie 4 zittingszalen kunnen worden aangewezen reeds beschikbare zalen in de rechtbanken Breda, Rotterdam (zaal 35), Amsterdam, Zwolle, Almelo en Groningen.

Behoeften van slachtoffers en nabestaanden aan het fysiek bijwonen van zittingen verschillen sterk en zo kan hun de gelegenheid worden geboden als alternatief ook via livestream het proces te volgen. Geen verschil van mening bestaat dat digitalisering van (onderdelen) van het strafproces niet in de weg kan staan van de rechten van een verdachte met betrekking tot zijn/haar verhoor. Evenmin mag het gebruik van digitale middelen afbreuk doen aan de kwaliteit van het strafproces in algemene zin.

7. Uitgangspunten advies

Dit advies is gebaseerd op een aantal door de commissie geformuleerde uitgangspunten. Een deel daarvan is afkomstig uit de commissieopdracht, aanvullende uitgangspunten zijn opgehaald uit de gevoerde gesprekken met de stakeholders. Vertrekpunt daarbij is dat uit de planning van risicovolle zittingen in bestaande HBZ-en over de jaren 2019, 2020 en 2021 blijkt dat rond de 80% daarvan zijn oorsprong vindt in zaken afkomstig uit de randstad en de directe omgeving daarvan. Alle gesprekspartners geven aan dat bij de keuze voor een locatie van de HBZ het landelijk belang voorop moet staan en het grootste deel van de gesprekspartners geeft de voorkeur aan een locatie in (de buurt van) de randstad, centraal in het midden van het land danwel in of binnen redelijke afstand van de arrondissementen/ressorten Amsterdam, Den Haag, Rotterdam en Midden-Nederland en van het gerechtshof Arnhem-Leeuwarden als de appelinstantie van het gerecht Midden-Nederland. De verwachting is dat bovenvermelde verhouding in de toekomst niet substantieel zal wijzigen.

7.1 Bouwkundige uitvraag 10.000 – 16.000 m² BVO

De opdracht vermeldt een totale bouwkundige uitvraag van circa 5.000 - 8.000 m² bruto vloeroppervlakte (verder: BVO) voor een HBZ. Uit de gevoerde gesprekken en daarop gebaseerde aanvullende uitgangspunten, zie met name hierna in paragrafen 7.4 en 7.5, heeft de commissie geconstateerd dat deze oppervlakte te klein is voor een HBZ met de noodzakelijke voorzieningen. Bovendien is met de verwachte behoefte aan HBZ capaciteit op de middellange termijn de bouw van twee zittingszalen in één gebouw gewenst. De commissie hanteert daarom een bouwkundige uitvraag van 10.000 – 16.000 m² BVO als uitgangspunt voor een HBZ⁸.

7.2 Urgentie

- Alle gesprekspartners signaleren een acuut gebrek aan hoog beveiligde zittingsruimte. Deze constatering spoort niet met de uitkomst van het hiervoor onder hoofdstuk 3 genoemde onderzoek naar de behoefte aan tijdelijke oplossingen. Het valt buiten de reikwijdte van de opdracht van de commissie hier een verklaring voor te geven. De verwachting is in elk geval dat het aantal risicovolle strafzittingen verder zal stijgen. Het geweld binnen de criminaliteit, dit met name ook in georganiseerd verband en gepaard gaande met vuurwapengebruik, kent een sterke stijging terwijl opsporingsmethoden en –technieken verbeteren. Een aantal ervaren gesprekspartners spreekt in dit verband over een verwachte stijging van risicovolle strafzaken van rond de 25% of zelfs meer op de middellange termijn. Het snel vinden van een locatie en een snelle realisatie van de HBZ op die locatie moet daarom absolute prioriteit hebben, aangevlogen vanuit het algemeen belang.
- De nieuwe locatie zal ruimte moeten bieden aan minimaal twee zittingszalen, om ook voor de langere termijn toereikende hoog beveiligde zittingscapaciteit te garanderen.

8 Daarbij geldt een bouwkundige uitvraag van 10.000 tot 12.000 m² BVO voor een HBZ bestaande uit twee zittingszalen, inclusief omsluiting, voldoende parkeergelegenheid en overnachtingsmogelijkheden voor procespartijen, waarbij 16 tot 24 cellen op EBI/GVM-hoog beveiligingsniveau binnen de muren van een PI worden gerealiseerd. Een bouwkundige uitvraag van 12.000 tot 16.000 m² BVO ziet op de realisatie van 16 tot 24 cellen op EBI/GVM-hoog beveiligingsniveau in een apart gebouw buiten een PI.

7.3 Beheersing veiligheidsrisico's

- Vertrekpunt is dat een HBZ goed te beveiligen moet zijn. Dit betekent dat de HBZ buiten stedelijk gebied ligt (minimaal aan de rand van de stad), goed bereikbaar is, beschikt over eigen, gescheiden aan- en afvoerwegen, dat geen sprake is van omringende hoogbouw en dat de HBZ niet rechtstreeks aanrijdbaar is door voertuigen van derden.
- Een landingsplaats voor een helikopter of een vliegveld moet in de directe nabijheid zijn.
- Bijna alle gesprekspartners noemen flexibele compartimentering van het gebouw naar procespartij (niet alleen naar rechters, officieren en advocaten, maar ook naar slachtoffers en nabestaanden, pers en publiek) als een belangrijke vereiste waaraan de nieuwe HBZ naar inrichting moet voldoen, zowel vanuit veiligheidsoogpunt als met het oog op de beschikbaarheid van adequate voorzieningen voor procespartijen. Onder flexibele compartimentering wordt verstaan dat de compartimenten telkens kunnen worden aangepast aan de aard en omvang van de zaak. De compartimenten in de zaal moeten voldoende ruimte en comfort bieden, duidelijk zijn gescheiden met een eigen ingang (of in elk geval gescheiden van het publiek), en met eigen voorzieningen zoals sanitaire voorzieningen, werkkamers en spreek- en verblijfsruimten buiten de zittingszaal. Specifiek voor advocaten die kroongetuigen bijstaan, geldt dat er voldoende ruimten moeten zijn voor meerdere kroongetuigen en hun advocaten, inclusief voorzieningen om de gehele dag in de ruimte te kunnen verblijven.
- De locatie moet veilig aanrijdbaar en te verlaten zijn voor procespartijen die met eigen vervoer komen en er dient een goede aansluiting te zijn op het openbaar vervoer. Dit laatste geldt evenzeer voor het publiek dat de zitting fysiek wil volgen.
- Randvoorwaardelijk voor een goed lopende organisatie van risicovolle zittingen is ook een adequate samenwerking met de diverse vervoers- en beveiligingsdiensten.
- Advocaten en rechtbankjournalisten zouden veel baat hebben bij een accreditatiesysteem waarmee zij direct, en gescheiden van het publiek, toegang kunnen krijgen tot het gebouw en tot eigen gratis parkeergelegenheid.

7.4 Terugdringen vervoersbewegingen

Alle gesprekspartners zijn het er over eens dat het speciale vervoer van gedetineerde verdachten die vallen onder een EBI of GVM-hoog⁹ regime naar een nieuwe HBZ, ten opzichte van de huidige omvang daarvan, sterk moet worden beperkt. Dit vervoer zorgt voor een enorme piekbelasting, gaat gepaard met een grote inzet van personeel en materieel (gemiddeld 5 voertuigen en 15 man per transport), hoge kosten, risico's en overlast voor verkeer en omgeving. Cijfers van DJI¹⁰ van het totaal aantal BOT-verplaatsingen in Nederland, inclusief naar en van de Bunker in Osdorp, laten het volgende beeld zien. In de jaren 2018, 2019 en 2020 vonden resp. 867, 894 en 867 verplaatsingen per jaar plaats, waarvan 116, 81, 95 naar en van de Bunker. De eerste maanden van 2021 laten een forse stijging zien in het aantal BOT-verplaatsingen naar en van de Bunker, tot en met april zijn dat er 330. Terugdringen van vervoersbewegingen levert tevens een bijdrage aan de vermindering van CO₂-uitstoot en aan de klimaatdoelstellingen. Ook uit het oogpunt van een humane behandeling van EBI/GVM-hoog gedetineerde verdachten is het wenselijk dat het vervoer wordt beperkt. Het iedere dag langdurig heen en weer reizen, al dan niet geblinddoekt en geboeid, is voor deze verdachten fysiek een grote belasting. Met alle veiligheidsmaatregelen die getroffen moeten worden zijn zij in verhouding onevenredig lang en vaak onderweg. Ook moeten de beveiligde vervoersbewegingen van andere procespartijen, met name van rechters en officieren van justitie, worden teruggedrongen.

9 EBI staat voor Extra Beveiligde Inrichting, GVM staat voor gedetineerden met een vlucht- en/of maatschappelijk risico.
10 Rapportage DV&O-METIS (Met Inzicht Sturen), BOT vervoer (zwaar beveiligd vervoer) 2018 - april 2021. Een verplaatsing is een enkele reis tussen ophaal- en afzetlocatie.

7.5 Overnachtingsmogelijkheden tijdens zittingsdagen

- Het uitgangspunt dat het vervoer van EBI/GVM-hoog gedetineerde verdachten naar en van een HBZ moet worden beperkt, brengt de commissie tot de constatering dat naast een HBZ ook voorzien zou moeten worden in overnachtingsmogelijkheden nabij de HBZ voor deze gedetineerde verdachten en voor noodzakelijk te beveiligen procespartijen in de HBZ. Om berekend te zijn op strafzaken met een groot aantal verdachten, wordt door DJI ten behoeve van tijdelijke overnachting tijdens de zittingsdagen van een HBZ-strafzaak uitgegaan van 16 tot 24 cellen met EBI/GVM-hoog beveiligingsniveau. Dit beperkt kosten, inzet van mankracht, overlast voor omgeving en verkeer en de risico's waarmee het vervoer gepaard gaat en draagt bij aan een humanere behandeling van gedetineerde verdachten. Het voorgaande brengt de commissie tot twee modaliteiten voor een nieuwe HBZ:
 - a) Een HBZ direct naast een PI met overnachtingsmogelijkheden gedurende zittingsdagen binnen de PI voor EBI/GVM-hoog gedetineerde verdachten, en voor noodzakelijk te beveiligen procespartijen in de HBZ zelf;
 - b) Een alleenstaande HBZ met aansluitend of daarin eigen overnachtingsmogelijkheden gedurende zittingsdagen voor EBI/GVM-hoog gedetineerde verdachten en noodzakelijk te beveiligen procespartijen.
- De bouw van een HBZ tegen of direct naast een bestaande PI wordt door de meeste gesprekspartners niet als een bezwaar gezien zolang het aanzien en de plaats van het gebouw het onderscheid tussen rechtspraak en executie voldoende uitdrukt.
- Voor deze overnachtingen dient binnen de HBZ of de PI een afgeschermd cellencomplex van 16 tot 24 cellen ('box in box') te worden gerealiseerd. Bij optie a) kan dit door middel van nieuwbouw binnen de muren van de PI of door middel van verbouwing van bestaande capaciteit van de PI. Voorwaarde bij deze laatste vorm is dat compensatie gevonden wordt voor het verlies aan reguliere detentiecapaciteit binnen de betreffende PI. Bovendien zal de introductie van een EBI/GVM-hoog regime binnen een PI, zowel bij nieuwbouw als verbouwing, moeten passen bij het reguliere detentieregime in deze PI. De combinatie van EBI/GVM-hoog regime en jeugdgevangenis ligt bijvoorbeeld niet zonder meer voor de hand.

8. Locaties

In de gevoerde gesprekken, waaronder die met DJI en het RVB, is een aantal mogelijke locaties naar voren gekomen die op hoofdlijnen voldoet aan de uitgangspunten voor de bouw van een HBZ.

- Locaties in Den Haag, waaronder bijvoorbeeld leegstaande kazernes of voormalige (VN) tribunalen vielen echter al in een vroeg stadium af bij de toetsing aan de uitgangspunten van hoofdstuk 7. Defensie heeft daarbij aangegeven geen grond en gebouwen op korte termijn te zullen afstoten. Daarbij speelt dat er in de regio Den Haag meer risico is vanwege reeds aanwezige of te verwachten stikstofproblematiek. Ook het voormalige ‘kamp Zeist’ in Soesterberg viel af omdat deze locatie in de afgelopen jaren omvangrijk is verbouwd. Diverse diensten, waar onder de Dienst Vervoer en Ondersteuning van DJI, zijn daar thans gehuisvest. Geschikt maken voor een HBZ zou een omvangrijke en kostbare verbouwing vergen en desinvestering betekenen. Ook vormen de aan- en afvoerwegen een risico in verband met de vele bomen en bossages langs de weg en wordt een deel van de beschikbare ruimte afgestoten ten gunste van de natuur.
- Een andere locatie die door de commissie in overweging is genomen is Almere: Een HBZ naast of in de voormalige PI Almere, of een alleenstaande HBZ in Almere Poort met overnachtingsmogelijkheden voor gedetineerde verdachten in de PI Almere. Hoewel de centrale ligging van Almere, de bestaande infrastructuur en de verkeerssituatie gunstig zijn, kleeft er een onoverkomelijk nadeel aan het gebruik van de voormalige PI Almere. De PI is door DJI in 2018 afgestoten en daarmee uit de penitentiaire capaciteit gehaald. Vastgoed en grond zijn teruggegeven aan het RVB. Het RVB zet in op herontwikkeling en/of verkoop. Terugdraaien van deze besluitvorming ligt niet voor de hand, veroorzaakt desinvestering en vergt stopzetting van de gevorderde plannen rondom de herontwikkeling. Daarbij komt dat de voormalige PI Almere in de relatie tot een nieuwe HBZ alleen gebruikt zou gaan worden als tijdelijke overnachtingsmogelijkheid voor gedetineerde verdachten. Het is niet realistisch met dat doel het gehele complex opnieuw in gebruik te nemen.
- Tot slot heeft de commissie het Justitieel Complex Schiphol (JCS), waar de PI Schiphol een aansluitend onderdeel van uitmaakt, betrokken in haar onderzoek. Aanpalend aan de PI zijn zittingszalen aanwezig, waarvan er één als HBZ is ingericht en gebruikt wordt. Deze wordt op dit moment benut voor het MH17 proces. Binnen de muren van de PI Schiphol is ruimte aanwezig voor de (om)bouw van maximaal 6 tot 8 ‘box in box’ overnachtingscellen voor EBI/GVM-hoog gedetineerde verdachten. De PI is overigens geen GVM-hoog inrichting en voldoet daarmee niet aan het minimaal vereiste beveiligingsniveau. De bestaande HBZ van JCS is te klein voor een strafproces met een groot aantal verdachten. Indien men in dit verband zou kiezen voor uitbreiding of vervanging, dan zal dit een verbouwing van een grote omvang met zich meebrengen, met als consequentie dat de HBZ op Schiphol voor langere duur buiten gebruik zal zijn. Dit is onwenselijk omdat juist ook de HBZ op Schiphol in de komende jaren moet kunnen worden ingezet om aan de groeiende vraag naar hoog beveiligde zittingsruimte te kunnen blijven voldoen. Een verdere complicerende factor is dat (ver)bouwen rondom JC Schiphol ingewikkeld is, mede in verband met de nabijheid van een groot internationaal vliegveld met zijn eigen beveiligingsproblematiek. Tot slot is het aantal van maximaal 6 tot 8 te realiseren overnachtingscellen in de PI Schiphol niet voldoende om aan het aantal benodigde overnachtingsmogelijkheden te voldoen. Om deze redenen heeft de commissie de optie JCS niet verder meegewogen voor de bouw van een HBZ.

Daarmee komt de commissie tot drie mogelijke locaties voor een nieuw te bouwen HBZ. De commissie heeft deze locaties langs de lat gelegd van de belangrijkste uitgangspunten zoals opgesomd in hoofdstuk 7:

1. Bouwkundige uitvraag.
2. Urgentie.
3. Beheersen veiligheidsrisico's.
4. Terugdringen vervoersbewegingen.
5. Overnachtingsmogelijkheden tijdens zittingsdagen.

Alvorens over te gaan tot toetsing van deze locaties zijn enkele algemene opmerkingen op zijn plaats.

- Voor alle drie locaties geldt dat de vigerende bestemmingsplannen niet zonder meer voorzien in de bouw van een HBZ. Ten aanzien van alle locaties wordt dit echter door het lokale bestuur (gemeente/provincie) in termen van planschade niet als problematisch ingeschat.
- De bouw en het gebruik van een HBZ brengt stikstofuitstoot met zich mee. De exacte verwachtingen daaromtrent in relatie tot de emissieregelgeving zijn (nog) niet duidelijk. Ook hier geldt dat de lokale besturen dit niet zonder meer als problematisch inschatten. Die inschatting wordt gedeeld door het RVB.
- Voor alle drie locaties hebben de betrokken lokale besturen aangegeven dat de noodzakelijke infrastructurele inrichting en de ontsluiting met het openbaar vervoer op hun kosten gerealiseerd kunnen worden.
- Omtrent de omvang en duur van eventuele bezwaar- en beroepsprocedures tegen de bouw konden geen voorspellingen worden gedaan, zij het dat geen van de lokale besturen dat als een sterk vertragende factor voor de realisatie van een HBZ ziet. In het algemeen geldt wel dat bezwaarprocedures vertragend werken. Met welke duur, is afhankelijk van de omvang waarin wordt geprocedeerd en de daarvoor geldende wettelijke termijnen.

8.1 Amsterdam-Osdorp (arrondissement Amsterdam)

Algemeen

De rechtbank en het gerechtshof Amsterdam hebben, mede namens de rechtbank Noord-Holland en met volledige steun van het arrondissementale en ressortelijke OM en de gemeente Amsterdam, de provincie en de lokale driehoek, een voorstel ingediend bij de commissie voor de bouw van een alleenstaande HBZ op een beschikbaar kavel bouwgrond buiten de bebouwde kom van Amsterdam-Osdorp. Een structuurschets van de inrichting en omvang van het gebouw is onderdeel van het voorstel. Het kavel is eigendom van Schiphol Area Development Company (SADC). De gemeente heeft een optie op het perceel. De rechtbank en het gerechtshof zijn, naar aanleiding van de beslissing dat de Bunker in Osdorp op termijn vervangen zou moeten worden, reeds vanaf 2019 met de gemeente hierover in gesprek.

Bouwkundige uitvraag

- Er is ruim voldoende grond (ruim 30.000 m²) beschikbaar voor de bouw van een HBZ die voldoet aan de in paragraaf 7.3 opgesomde vereisten.

Urgentie

- De grond is bouwrijp; de gemeente Amsterdam heeft een optie op het beschikbare kavel en deze is voor de rechtspraak gereserveerd.
- Het voorstel wordt breed ondersteund door alle lokale partners binnen de rechterlijke organisatie, de advocatuur, de driehoek en het lokale bestuur in Amsterdam en het provinciale bestuur in Noord-Holland.
- De verwachte planschade en de kans op eventueel daaruit voortvloeiende bezwaarprocedures worden door het lokale bestuur als klein beoordeeld.
- De rechtbank Amsterdam beschikt over een zeer goed lopende en deskundige beveiligingsorganisatie (BB&V) bij risicovolle strafzittingen en kent een daarop gerichte intrinsieke samenwerking met bestuur, politie, Kmar, vervoersdiensten & beveiligingsdiensten en DJI.

Beheersing veiligheidsrisico's

- De grond bevindt zich buiten de bebouwde kom aan de rand van de stad, niet geheel buiten stedelijk gebied.
- Er is geen inkijk van buitenaf in de HBZ. Er zal in de buurt nog wel flink gebouwd worden, maar die bouw betreft loodsen van groothandels en opslagloodsen.
- Er is een toegangsweg tot het terrein. Rondom de HBZ zelf zijn er voldoende routes te creëren voor een veilige en onvoorspelbare aan- en afvoer van personen. Er is aansluiting op het openbaar vervoer.
- Een helikopterlandingsplaats is realiseerbaar; het vliegveld Schiphol ligt in de directe nabijheid.

Terugdringen vervoersbewegingen

- Het grootste deel van de procespartijen in risicovolle strafzittingen is afkomstig uit de randstad.
- Er is sprake van forse randstedelijke verkeersproblematiek. Door een aantal gesprekspartners wordt de vanuit landelijk oogpunt gezien decentrale ligging en de verkeersdrukke rondom Amsterdam als een nadeel gezien.

Overnachtingsmogelijkheden tijdens zittingsdagen

- Binnen de beschikbare 30.000 m² is voldoende ruimte voor de HBZ en de bouw van 16 tot 24 cellen op EBI/GVM-hoog niveau voor de overnachting van gedetineerden tijdens zittingsdagen.
- Voor de bouw van voorzieningen voor overnachting door overige noodzakelijk te beveiligen procespartijen is binnen de HBZ voldoende ruimte beschikbaar.
- Het te bouwen cellencomplex is met betrekking tot organisatie, beveiliging en overige voorzieningen geen rechtstreeks onderdeel van een PI. Daarin zal zelfstandig moeten worden voorzien. Dit vergt onder meer een aanvullende personele bezetting om te voldoen aan bijvoorbeeld brandveiligheidsvoorschriften en benodigde bewaking. Ook op niet-zittingsdagen kan het gebouw in beginsel niet onbewaakt worden achtergelaten.

8.2 Lelystad (arrondissement Midden-Nederland)

Algemeen

Deze optie betreft een HBZ aanpalend aan de PI Lelystad met overnachtingsmogelijkheden voor gedetineerde verdachten binnen de PI. Direct naast de PI Lelystad ligt een stuk grond (perceel A59) dat reeds in eigendom is van het RVB en dat ruim voldoet aan de bouwkundige uitvraag. De grond is tot oktober 2025 verpacht. Indien wordt besloten een gedeelte van deze grond aan te wenden voor de bouw van een HBZ, dan zal de pacht voor dat deel in overleg met de pachter moeten worden afgekocht. Een keuze voor deze locatie geniet de volledige steun van de rechtbank Midden-Nederland, het lokale OM, de gemeente Lelystad en de provincie Flevoland.

Bouwkundige uitvraag

- Er is ruim voldoende grond, 17.000 m² op een totaal van 264.000 m² rijksgrond beschikbaar voor de bouw van een HBZ die voldoet aan de in paragraaf 7.3 opgesomde vereisten. Onder het terrein is een stadsverwarmingsbuis aanwezig die eigendom is van Vattenfall. De genoemde 17.000 m² bevindt zich ten noorden van de buis, tot aan de muren van de PI Lelystad.

Urgentie

- De locatie Lelystad wordt ondersteund door de rechtbank en het parket Midden-Nederland, alsmede door het gemeentelijk en provinciaal bestuur.
- De grond is eigendom van het RVB en is verpacht tot oktober 2025. De pacht moet gedeeltelijk worden afgekocht.
- De verwachte planschade en de kans op eventueel daaruit voortvloeiende bezwaarprocedures worden door het lokale bestuur als klein beoordeeld.
- Er is geen bestaande organisatie rondom de begeleiding van risicovolle zittingen. Daarin kan op termijn wel worden voorzien.

Beheersing veiligheidsrisico's

- De locatie ligt buiten de bebouwde kom en buiten stedelijk gebied.
- Er is geen inkijk van buitenaf in de HBZ. Er is geen directe omringende bebouwing.
- Er is een aan- en afvoerweg. Rondom de HBZ zelf zijn voldoende routes te creëren voor een veilige en onvoorspelbare aan- en afvoer van personen. Er is aansluiting op het openbaar vervoer.
- Een helikopterlandingsplaats is realiseerbaar; Lelystad Airport ligt in de directe nabijheid.

Terugdringen vervoersbewegingen

- Het grootste deel van de procespartijen in risicovolle strafzittingen is afkomstig uit de randstad. De meeste gesprekspartners zien Lelystad als goed bereikbaar uit alle delen van het land ten noorden van de grote rivieren.
- Lelystad heeft geen ernstige verkeersproblematiek. Vervoersbewegingen zullen in de regel tegen de randstedelijke files in lopen.

Overnachtingsmogelijkheden tijdens zittingsdagen

- PI Lelystad heeft reeds een GVM-hoog regime. Binnen de PI Lelystad is ruimte voor nieuwbouw van 16 tot 24 cellen op EBI/GVM-hoog niveau voor overnachting van gedetineerden tijdens zittingsdagen. Deze extra cellen zullen niet ten koste gaan van de reguliere capaciteit van de PI.
- Voor de bouw van voorzieningen voor overnachting in een HBZ voor overige te beveiligen procespartijen is voldoende ruimte beschikbaar.
- Bij nieuw te bouwen overnachtingscellen binnen de muren van de PI kan gebruik gemaakt worden van de binnen de PI bestaande organisatie, beveiliging en overige voorzieningen.

8.3. Zwolle (arrondissement Overijssel)

Algemeen

De gemeente Zwolle heeft op instigatie van en in overleg met de besturen van de rechtbanken Overijssel, Gelderland, Noord-Nederland, het gerechtshof Arnhem-Leeuwarden en het parket Oost Nederland bij de commissie een concreet voorstel ingediend voor een HBZ aanpalend aan de PI Zwolle. Het betreft de bouw van een HBZ op het perceel “de Satelliet”. Twee overige locaties die werden ingebracht zijn bij de bezichtiging daarvan afgefallen. De grond is in eigendom van de gemeente.

Bouwkundige uitvraag

Er is ruim voldoende grond (26.000 m²) beschikbaar voor de bouw van een HBZ die voldoet aan de in paragraaf 7.3 opgesomde vereisten.

Urgentie

- De locatie Zwolle geniet de volle steun van het arrondissementsparket Noord-Nederland, het ressortsparket bij het gerechtshof Arnhem-Leeuwarden, en het provinciale bestuur van Overijssel.
- De verwachte planschade en de kans op eventueel daaruit voortvloeiende bezwaarprocedures worden door het lokale bestuur als klein beoordeeld.
- Op het betreffende perceel bevindt zich een hondenvereniging, welke verplaatst zou moeten worden.
- Er is geen bestaande organisatie rondom de begeleiding van risicovolle strafzittingen maar daar kan op termijn wel in worden voorzien.

Beheersing veiligheidsrisico's

- De locatie ligt binnen stedelijk gebied, aan de rand van de stad.
- Er is een geringe mate van inkijk vanuit de woningen aan de overzijde van het spoor. Deze inkijk wordt deels verhinderd door de aanwezigheid van een hoog geluidsscherm.
- Er is een ontsluitingsweg. De locatie bevindt zich in de buurt van de snelweg. De ruimte voor meerdere en onvoorspelbare aan- en afvoerroutes is enigszins beperkt, mede vanwege de aanwezigheid van een spoorlijn. Er is aansluiting op het openbaar vervoer.
- Een helikopterlandingsplaats kan gerealiseerd worden.

Terugdringen vervoersbewegingen

- Het grootste deel van de procespartijen in risicovolle strafzittingen is afkomstig uit de randstad. Een aantal gesprekspartners vindt Zwolle buiten het concentratiegebied van hoog te beveiligen risicovolle zittingen liggen. Weer anderen benoemen de aanwezige ruimte, de verkeersslutheid en de spreiding van rechtspraak over het land als voordeel van een locatie in het oosten van het land.

Overnachtingsmogelijkheden tijdens zittingsdagen

- PI Zwolle is geen GVM-hoog locatie. Daarin zou voor een gedeelte van de PI wel kunnen worden voorzien. De PI Zwolle kent een gevarieerde samenstelling van detentieregimes, waaronder een detentieregime voor vrouwen (incl. terrorisme gerelateerd (TA)) en diverse bijzondere (zorg)regimes. Binnen de muren van de PI is geen ruimte aanwezig voor nieuwbouw van 16 tot 24 cellen met EBI/GVM-hoog regime. Ombouw tot cellen met EBI/GVM-hoog regime voor overnachting van gedetineerden tijdens zittingsdagen is mogelijk, maar leidt tot capaciteitsverlies, waarin elders in de nabijheid zal moeten worden voorzien.
- Voor de bouw van voorzieningen voor overnachting door overige noodzakelijk te beveiligen procespartijen is binnen de HBZ voldoende ruimte beschikbaar.

9. Overwegingen en advies

De aan de commissie verstrekte opdracht en de geformuleerde uitgangspunten zoals benoemd in hoofdstuk 7 leiden de commissie tot de volgende overwegingen en advies. De commissie heeft voor dit advies een keuze gemaakt uit de meest geschikte locaties voor een landelijke HBZ voorziening: Amsterdam-Osdorp, Lelystad en Zwolle.

9.1 Bouwkundige uitvraag

Alle drie locaties voldoen ruimschoots aan de door de commissie wenselijk geoordeelde bouwkundige uitvraag van 10.000-16.000 m² BVO. Op alle locaties kan een HBZ worden gebouwd die voldoet aan de vereisten zoals opgenomen in paragraaf 7.3.

9.2 Urgentie

In verband met het criterium urgentie zijn de beschikbaarheid van grond en ruimte, de realiseerbaarheid van de bouw, de benodigde tijd voor de bouw en de kosten van belang. De commissie merkt daarbij op dat zij geen inzage heeft in de exacte kosten van de verschillende voorstellen en mogelijkheden, voor zover deze thans al begroot kunnen worden. Een specifieke kostenraming maakt geen onderdeel uit van de opdracht van de commissie. De financiering van de bouw van een cellencomplex dient onderdeel te zijn van de financiering van de totale HBZ. Voorstelbaar daarbij is dat een cellencomplex dat in pandig gekoppeld is aan een bestaande PI in termen van (ge)bouw en exploitatie, lagere kosten met zich mee zal brengen dan wanneer dat niet het geval is. Het voordeel is immers dat in dat geval de grond reeds in eigendom van het rijk is en bij de exploitatie kan worden gesteund op een bestaande bestendige organisatie, voorzieningenniveau en logistiek, noodzakelijk voor het detentieproces, en dat gebruik kan worden gemaakt van de in de PI aanwezige capaciteit, ervaring en deskundigheid.

Diverse externe factoren kunnen de voortgang van de realisatie van een bouwproject echter aanzienlijk vertragen. Te denken valt aan benodigde wijzigingen van het bestemmingsplan, daarmee eventueel verbonden planschade, bestaande of mogelijke stikstofproblematiek en aan eventuele bezwaar- en beroepsprocedures tegen de bouw. De impact hiervan op de factor tijd laat zich thans niet anders voorspellen dan door middel van voorlopige en voorzichtige inschattingen. Deze luiden voor alle drie de locaties hetzelfde: “De lokale autoriteiten verwachten hier geen grote problemen die vertragend kunnen werken”.

- Amsterdam-Osdorp: Een relatief vergevorderd plan is hiervoor ingediend; de gemeente heeft een optie op de grond en de grond is bouwrijp. De gemeente Amsterdam is ten volle bereid mee te werken aan de realisatie van de bouw. Het terrein heeft op dit moment een commerciële bestemming. Voor de bouw van een HBZ zal deze bestemming gewijzigd moeten worden, inclusief de daarbij behorende inzageprocedure en kans op bezwaar. Realisatie van de HBZ in 2025 wordt als realistisch beoordeeld. De rechtbank Amsterdam beschikt, in samenwerking met DJI, het lokale bestuur en de politie Amsterdam over een bestendig ondersteuningsteam dat al jarenlang grote ervaring heeft met het begeleiden van risicovolle strafzittingen in de Bunker. Het beheer en de beveiliging van een apart te bouwen cellencomplex dat aansluit op de HBZ zal opnieuw moeten worden ingeregeld.
- Lelystad: De grond is reeds in eigendom van het RVB. De grond is verpacht, deze kan voor het relatief kleine deel dat noodzakelijk is voor de bouw van de HBZ worden afgekocht. De onder het terrein liggende stadsverwarmingsbuis levert voor wat betreft zijn ligging naar verwachting geen probleem op voor de bouw van een HBZ. Voor de bouw van een HBZ zal de bestemming gewijzigd moeten worden, inclusief de daarbij behorende inzageprocedure en kans op bezwaar. Realisatie van de HBZ in 2025 wordt als realistisch beoordeeld. De gemeente Lelystad is ten volle bereid mee te werken aan de realisatie van een HBZ. De rechtbank Midden-Nederland beschikt (nog) niet over eenzelfde bestendige en ervaren organisatie voor de begeleiding van risicovolle strafzittingen, zoals de rechtbank Amsterdam die heeft ten behoeve van de Bunker. De naastgelegen PI Lelystad is een GVM-hoog inrichting en beschikt reeds gedeeltelijk over de benodigde kennis, ervaring en voorzieningen die nodig zijn voor tijdelijke overnachting binnen de PI van EBI/GVM-hoog gedetineerden tijdens zittingsdagen.

- Zwolle: De grond is eigendom van de gemeente. Deze is ten volle bereid mee te werken aan de realisatie van een HBZ. Voor de bouw van een HBZ zal de bestemming gewijzigd moeten worden, inclusief de daarbij behorende inzageprocedure en kans op bezwaar. Realisatie van de HBZ in 2025 wordt als realistisch beoordeeld. Op het beoogde terrein is sinds kort een hondenvereniging gevestigd. Het gebouw van deze vereniging zou moeten worden verplaatst. Net als Lelystad beschikt Zwolle op dit moment (nog) niet over eenzelfde organisatie die gewend is om risicovolle strafzittingen die nu in de Bunker worden gehouden te begeleiden. De PI Zwolle is geen GVM-hoog inrichting. Zij kent wel een detentieregime voor vrouwen dat terrorisme gerelateerd (TA) is en kenmerkt zich door diverse bijzondere (zorg)regimes.

Op het punt van urgentie lijken Amsterdam-Osdorp en Lelystad een voordeel te hebben boven Zwolle. Voordelen van de locatie in Amsterdam-Osdorp zijn de bestaande optie op de grond en het bouwrijp zijn van de kavel. Bovendien beschikt Amsterdam als enige over een staande ingewerkte organisatie die, met wellicht de nodige aanpassingen, bij opening van een nieuwe HBZ direct aan de slag zou kunnen. Nadeel is dat er geen PI in de nabijheid is van wier organisatie, voorzieningenniveau en logistiek gebruik kan worden gemaakt. Voordelen van Lelystad zijn het rijkseigendom over de grond buiten de PI Lelystad, de beschikbare grond binnen de PI om te bouwen en de reeds bestaande organisatie, voorzieningenniveau en logistiek binnen de PI. Nadelen zijn het nog niet bouwrijp zijn van de grond en het (nog) ontbreken van een ervaren organisatie die risicovolle strafzittingen begeleidt. Met betrekking tot Zwolle is vastgesteld dat binnen de PI Zwolle geen ruimte is aanvullend een cellencomplex van de benodigde omvang te bouwen en dat ombouw van bestaande detentiefaciliteit leidt tot capaciteitsverlies binnen de bestaande specifieke (zorg)detentieregimes, welke moeilijk te vervangen is elders in de regio. De beschikbaar gestelde grond is nog niet bouwrijp.

9.3 Beheersen veiligheidsrisico's

Bij de keuze van een locatie voor een HBZ moet in verband met het kunnen beheersen van veiligheidsrisico's, zoals beschreven in paragraaf 7.3, onder andere rekening worden gehouden met de omgeving van de HBZ (omringende bebouwing, inkijk, vrije ruimte rondom), de mogelijkheden om veilig aan te rijden en weg te rijden (overzicht op ander verkeer, keuze uit meerdere routes) en met de mogelijkheid om ander vervoer, zoals een helikopter, in te zetten. Ook andere aspecten van veiligheid zoals de mogelijkheid van veilige overnachting van gedetineerde verdachten en van eventueel noodzakelijk te beveiligen overige procesdeelnemers zouden onder dit criterium geschaard kunnen worden. De commissie heeft deze laatste twee aspecten vanwege het specifieke grote belang ervan reeds tot aparte uitgangspunten benoemd voor het aanwijzen van een locatie voor een HBZ (zie paragraaf 7.5).

- De locatie Amsterdam-Osdorp is gelegen op een industrieterrein dat thans nog in aanbouw is. Er zullen geen woningen worden gebouwd en er zal geen hoogbouw plaatsvinden, zodat inkijk niet te verwachten is. De benodigde vrije ruimte rondom de HBZ is te creëren door het ingediende plan zo nodig in m² uit te breiden. De beveiligde aan- en afvoer van gedetineerden en procespartijen vergt, zodra men de autosnelweg verlaat, kortstondig vervoer over lokale wegen met bochten door bebouwd terrein. Het industrieterrein krijgt één ingang. Het voordeel daarvan is dat deze ingang relatief gemakkelijk te beveiligen is, het nadeel daarvan is dat het terrein slechts op één manier te bereiken en te verlaten is. In het ingediende plan is de locatie van de HBZ geprojecteerd vlak naast een autosnelweg, de A5. Er is geen mogelijkheid dat ten behoeve van de HBZ een aparte op- en afrit gebouwd wordt vanwege tussenliggend natuurgebied. Een helikopterlandingsplaats kan worden gerealiseerd en vliegveld Schiphol is in de directe nabijheid.

- De locatie Lelystad is gelegen direct aanpalend aan de PI Lelystad. Het betreft een locatie buiten stedelijk gebied. In de buurt van de locatie is geen andere bebouwing en er zijn er ook geen directe bouwplannen. De benodigde vrije ruimte rondom de HBZ is ruimschoots aanwezig. De beveiligde aan- en afvoer van gedetineerden en procespartijen kan geschieden door vanaf de autosnelweg A6 een kort stuk rondweg van Lelystad te benutten en is relatief vlot en ongehinderd. De route loopt niet door woonwijken. Er zijn meerdere opties (te creëren) om het terrein te bereiken en te verlaten. Een helikopterlandingsplaats kan worden gerealiseerd en vliegveld Lelystad is in de directe nabijheid.
- De locatie Zwolle is gelegen in bebouwd gebied aan de rand van de stad, direct aanpalend aan de PI Zwolle. Vanaf de autosnelweg A28 en de dubbelbaans ringweg N337 is de locatie vlot en relatief ongehinderd te bereiken. Er is een beperkte mate van inkijk mogelijk vanuit een woonwijk aan de overzijde van het naastgelegen spoor. Deze inkijk wordt deels verhinderd door de aanwezigheid van een hoog geluidsscherm. Het spoor vormt een belemmering voor het eenvoudig creëren van meerdere aan- en afvoerroutes. Er is geen vliegveld in de directe nabijheid. Een helikopterlandingsplaats kan worden gerealiseerd.

Op basis van de gevoerde gesprekken en de bezichtigingen constateert de commissie dat de locaties Lelystad en Amsterdam-Osdorp niet onderhevig zijn aan risico's voortvloeiende uit omliggende bebouwing en inkijk. De locaties Lelystad en Zwolle zijn gemakkelijker en veiliger aanrijdbaar dan de locatie Amsterdam, met de minste overlast voor omliggende bedrijven en woningen. De locaties Amsterdam en Zwolle scoren minder goed als het gaat om de mogelijkheid tot aanleggen van meerdere aan- en afvoerroutes.

9.4 Terugdringen vervoersbewegingen

Het vervoer van beveiligde personen moet efficiënt zijn, zo weinig mogelijk gereden kilometers omvatten en veilig zijn. Gedetineerde verdachten voor wie beveiligd vervoer nodig is, komen relatief vaak uit de EBI in Vught. Andere beveiligde procesdeelnemers zullen in hoofdzaak vervoerd moeten worden vanuit de randstad. De ligging van de HBZ als landelijke voorziening kan voor sommige (niet beveiligde) procespartijen extra reisbewegingen en kosten met zich meebrengen. Waar de HBZ zich echter ook bevindt, in alle gevallen zal er door partijen gereisd moeten worden. De reisafstanden en daarmee verbonden kosten dienen afgewogen te worden tegen het belang van een veilige locatie voor een HBZ.

- De locatie Amsterdam-Osdorp ligt in de randstad. In de omgeving van die locatie is er sprake van forse verkeersdruk en files.
- De locatie Lelystad ligt buiten de randstad. Rondom Lelystad en op het traject Vught-Lelystad is de verkeersdruk lager dan in de randstad. De vervoersbewegingen zullen veelal tegen de randstedelijke files in lopen.
- Voor de locatie Zwolle geldt in dit opzicht hetzelfde als voor de locatie Lelystad. Het ligt buiten de randstad, is verkeersluw en vervoersbewegingen zullen veelal tegen de randstedelijke files in lopen.
- Voor de locatie Zwolle geldt in dit opzicht hetzelfde als voor de locatie Lelystad. Het ligt buiten de randstad, is verkeersluw en vervoersbewegingen zullen veelal tegen de randstedelijke files in lopen.
- Vanuit Vught is Lelystad (op ca. 120 km) verder weg dan Amsterdam-Osdorp (op ca. 100 km) en dichterbij dan Zwolle (op ca. 135 km). De verschillen in reistijd zullen echter relatief gering zijn. Voor procesdeelnemers die uit de randstad komen zijn de verschillen groter. Zo is bijvoorbeeld de afstand tussen Den Haag en Amsterdam-Osdorp ca. 55 km, tussen Den Haag en Lelystad ca. 115 km en tussen Den Haag en Zwolle ca. 155 km. Ook in reistijd zal dit een aanmerkelijk verschil zijn. Als het vervoer van gedetineerde verdachten vanuit de EBI in Vught doorslaggevend is, zijn in de ogen van de commissie de afstands- en reisverschillen tussen de locaties gering en leiden de verschillen in verkeersdruk op dit punt tot een keuze voor Lelystad of Zwolle. Als de nadruk ligt op

vervoersbewegingen vanuit de randstad (Rotterdam, Den Haag, Amsterdam), dan lijkt Amsterdam- Osdorp op dit punt de meest voor de hand liggende keuze.

9.5 Overnachtingsmogelijkheden tijdens zittingsdagen

De HBZ moet kunnen beschikken over 16 tot 24 cellen met EBI/GVM-hoog beveiligingsniveau. Daarnaast heeft het de voorkeur dat andere noodzakelijk te beveiligen procesdeelnemers in de HBZ beveiligd kunnen overnachten.

- Op de locatie Amsterdam-Osdorp kunnen de benodigde cellen gebouwd worden op te verwerven grond in een apart gebouw in verbinding met de HBZ. Er is geen bestaande PI bij de HBZ. JC Schiphol kan die functie, zoals beschreven in hoofdstuk 8, niet in de benodigde omvang vervullen. Aan de realisatie van een cellencomplex op EBI/GVM-hoog beveiligingsniveau buiten de muren van een PI kleven nadelen. Het beheer van een apart complex is kostenverhogend, omdat een geheel nieuwe eigen infrastructuur ten behoeve van het gebouw, de beveiliging, de organisatie, de logistiek en het voorzieningenniveau op EBI/GVM-hoog niveau moet worden opgezet en in stand gehouden. Dit vergt een aanvullende personele bezetting om te voldoen aan bijvoorbeeld brandveiligheidsvoorschriften en benodigde bewaking. Ook op niet-zittingsdagen kan het gebouw in beginsel niet onbewaakt worden achtergelaten.
- Op de locatie Lelystad kan het cellencomplex binnen de muren van de PI Lelystad worden gebouwd. De bouw gaat niet ten koste van de reguliere capaciteit van de PI. Tijdens de periode van overnachting door gedetineerden kan gedeeltelijk gebruik worden gemaakt van de binnen de PI bestaande organisatie, beveiliging, logistiek en voorzieningen. De PI Lelystad is reeds een GVM-hoog inrichting. De organisatie heeft ervaring met een zwaarder beveiligingsniveau als detentieregime, dat tijdens het tijdelijke verblijf van EBI/GVM-hoog gedetineerde verdachten met behulp van aanvullende maatregelen opgeschaald kan worden naar EBI-beveiligingsniveau.
- Binnen de muren van de PI op de locatie Zwolle is, zoals reeds opgemerkt, geen ruimte voor de nieuwbouw van een afgeschermd (box in box) cellencomplex. Deze cellen zouden in aantal gerealiseerd moeten worden door ombouw van bestaande cellen, wat tot capaciteitsverlies leidt. De PI Zwolle kent diverse bijzondere regimes, waaronder vrouwendetentie (inclusief TA) en regimes op het terrein van psychiatrie en forensische zorg. De PI is geen GVM-hoog inrichting. Deze diversiteit en de specialistische organisatie rondom de aanwezige (zorg)functies in de PI Zwolle maakt een noodzakelijke herschikking en compensatie elders van deze schaarse detentiecapaciteit, alsmede het treffen van beveiligingsmaatregelen tijdens het tijdelijk verblijf van EBI/GVM-hoog gedetineerde verdachten extra ingrijpend en complex.

Het voorgaande geeft naar het oordeel van de commissie aan dat de realisatie van tijdelijke overnachtingscellen voor EBI/GVM-hoog gedetineerden binnen de PI Lelystad het meest voor de hand ligt. De reeds beschikbare ruimte voor nieuwbouw binnen de muren, het gebruik kunnen maken van de aanwezige organisatie, voorzieningen, beveiliging en kennis, alsmede de relatief beperkte impact op de dagelijkse organisatie en capaciteit binnen de PI, dragen deze conclusie.

9.6 Advies

Gegeven de opdracht aan de commissie en de door haar vastgestelde uitgangspunten en voorhanden locaties, adviseert de commissie unaniem het RVB opdracht te geven de bouw van een hoog beveiligde zittingslocatie ten noorden van de grote rivieren op de locatie Lelystad projectmatig nader te onderzoeken. Daarbij geven de mogelijkheden voor het beheersbaar maken van de veiligheidsrisico's in combinatie met de mogelijkheden in de PI Lelystad cellen voor tijdelijke overnachting van EBI/GVM-hoog gedetineerden te realiseren, de doorslag. Ook de omstandigheid dat de betreffende grond voor de bouw van een HBZ reeds in eigendom is van het RVB, speelt daarin mee.

De commissie geeft in overweging om, indien de keuze valt op de locatie Lelystad als landelijke voorziening voor een HBZ, de mogelijkheid te onderzoeken de grote ervaring en expertise van de staande organisatie van de rechtbank Amsterdam te benutten voor de nieuwe landelijke voorziening. Teneinde een goede transitie naar de nieuwe HBZ te bevorderen ware aan te bevelen de Bunker een jaar na opening van de nieuwe HBZ te sluiten. Mocht om redenen die de commissie thans niet kan voorzien de keuze voor Lelystad uiteindelijk toch komen te vervallen, dan plaatst de commissie als tweede in de rij van opties de locatie Amsterdam-Osdorp. Het reeds bouwrijp zijn van de locatie, inclusief voldoende aanwezige grond voor de bouw van een eigen cellencomplex en de beschikbaarheid van een goed ingeregelde organisatie die ruime ervaring heeft met het begeleiden van risicovolle strafzittingen in de Bunker.

Zwolle is vanuit heel Nederland goed te bereiken. De afstanden, zoals beschreven in paragraaf 9.4, zijn gegeven de belangen verbonden aan een veilige locatie voor een HBZ niet prohibitief voor een keuze voor Zwolle. In de PI Zwolle ontbreekt echter niet alleen de ruimte voor de bouw van een cellenblok binnen de muren van de PI, ook het aanwezige zorgprofiel van de detentieregimes aldaar laat zich niet makkelijk verenigen met een EBI/GVM-hoog regime. De plaats van een cellenblok direct buiten de muren van een PI, zoals is gesuggereerd, doet aan dit bezwaar niet af, gegeven de organisatie, het voorzieningenniveau en de functionaliteit van de PI Zwolle als geheel. Indien de opdrachtgevers overwegen Zwolle als optie te plaatsen, vraagt de commissie aandacht voor dit laatste.

10. Toewijzing en planning risicovolle strafzittingen

Op basis van de gevoerde gesprekken met vertegenwoordigers van de rechtspraak en het OM, ziet de commissie aanleiding voor een aanvulling op het advies over de locatie van de nieuwe HBZ. Refererend aan het gestelde in hoofdstuk 6 adviseert de commissie dringend, met name aan de Raad, het proces van toewijzing, coördinatie en planning van risicovolle strafzittingen in een HBZ te verbeteren door reeds op korte termijn daarop gerichte maatregelen te nemen. Het gaat er daarbij niet alleen om te voorzien in een goed werkend actueel landelijk overzicht van de behoefte aan HBZ-capaciteit. Duidelijke, uniforme, objectieve en toetsbare criteria en procedures voor toewijzing en planning van risicovolle zittingen in een HBZ, ontbreken naar het oordeel van velen evenzeer in de staande praktijk. De omstandigheid dat de opdrachtgevers van de commissie in hun opdracht aangeven dat de HBZ zal functioneren als een landelijke voorziening biedt wellicht een aanknopingspunt voor de inrichting van een landelijke entiteit voor de toepassing van voornoemde criteria en procedures.

Op basis van de gevoerde gesprekken wordt in hoofdstuk 6 geconstateerd dat een optimale inzet van digitale middelen in het strafproces evenzeer een wezenlijke bijdrage kan leveren aan een efficiënt en effectief gebruik van de beperkte HBZ-capaciteit. De commissie adviseert daarom de Raad de bevordering van het gebruik van digitale middelen voor (onderdelen van) het strafproces te betrekken bij de maatregelen die worden genomen om het proces van toewijzing, coördinatie en planning van risicovolle strafzittingen te verbeteren.

Opdracht

Commissie hoog beveiligde zittingslocatie ten noorden van de grote rivieren

Inleiding

Ontwikkelingen in het veiligheidsbeeld van Nederland hebben ook hun weerslag op de strafrechtketen. Het kabinet heeft daarom besloten te investeren in de bewaking en beveiliging van advocaten, officieren van justitie en rechters die bij de opsporing, vervolging en berechting van leden van de zware georganiseerde criminaliteit betrokken zijn. Naast deze persoonsbeveiliging stelt dit offensief ook eisen aan de beveiliging van de zittingslocaties waar extra risicovolle zittingen gehouden worden. De bestaande hoog beveiligde zittingslocaties zijn in aantal onvoldoende om in de vraag vanuit Rechtspraak en OM te voorzien.

Dit alles heeft er toe geleid dat, naast dat er op het nieuw aangewezen terrein van het Justitieel Complex Vlissingen een hoog beveiligde zittingslocatie zal worden gerealiseerd, er ook geld beschikbaar is gesteld voor “een hoog beveiligde zittingslocatie ten noorden van de grote rivieren”. Deze zal “de bunker in Osdorp” moeten gaan vervangen en ook het noorden en oosten van het land moeten gaan voorzien.

Het is gezien het grote belang en de ingewikkelde vraagstukken nodig dat er een adviescommissie van personen met relevante expertise en ervaring wordt aangesteld die de Rechtspraak, het ministerie van J&V, het Openbaar Ministerie en ook hun belangrijkste stakeholders kennen. Deze commissie moet aan de opdrachtgevers, de Minister voor Rechtsbescherming en de Raad voor de rechtspraak, een advies uitbrengen t.a.v. de locatiekeuze en de functionele eisen van het hoog beveiligde gerechtsgebouw.

Opdracht en samenstellen commissie

Ter advisering aan de opdrachtgevers aangaande de meest geschikte locatie van de hoog beveiligde zittingslocatie boven de rivieren, wordt een adviescommissie geïnstalleerd die de opdracht krijgt om:

1. met aanbevelingen te komen aangaande een geschikte (bouw)locatie voor de hoog beveiligde zittingslocatie boven de grote rivieren. Bij het advies worden Rechtspraak, OM en hun primaire stakeholders betrokken en wordt gestreefd naar een breed draagvlak;
2. het advies op te leveren vóór 1 juni 2021.

Voor de periode van 22 december 2020 tot en met 1 juni 2021 worden tot lid van de commissie benoemd:

- Mr. H.N. Brouwer, voorzitter (voorheen bestuurder binnen de rechtspraak en het openbaar ministerie, rechter en hoofdofficier van justitie)
- Drs. J. Pot (voorheen bestuurder, lid Raad voor de rechtspraak, College van PG's)
- Mr. M. van der werf (advocaat en vertegenwoordiger van de Nederlandse orde van Advocaten.
- Mr. A.T.A.J.B. van Dijk (directeur-hoofdinspecteur Agentschap Telecom, voorheen divisiedirecteur Gevangeniswezen)

Secretariaat

- Y.P.E. Roijers (beleidsadviseur directie Rechtsbestel ministerie van JenV)
- C. Tax (Beveiligingsambtenaar voor de Rechtspraak, strategisch adviseur Raad voor de rechtspraak)

Betrokken partijen (niet limitatief)

- Ministerie van J&V directie Rechtsbestel
- Ministerie van J&V, Dienst justitiële inrichtingen
- Raad voor de rechtspraak
- Advocatuur
- Gerechtsbesturen betrokken rechtbanken en gerechtshoven
- College van Procureurs-generaal, Parket Generaal, Landelijk Parket
- Betrokken veiligheidsregio's en gemeenten
- Rijks Vastgoed Bedrijf
- Media

Commissie informatie en aandachtspunten

De voorzitter van de Raad voor de rechtspraak benoemde begin 2020 dat de bestaande extra beveiligde locaties (de Bunker in Amsterdam en het Justitieel Complex Schiphol) niet veel extra zittingen meer aan kunnen. De Bunker in Amsterdam Osdorp is recentelijk opnieuw gerenoveerd, maar staat desondanks nog ver weg van de moderne eisen aan een extra beveiligde zittingszaal. De rek voor verdere aanpassingen is eruit, de bouwkundige omstandigheden en de locatie van het gebouw beperken de mogelijkheden om aan de wensen van media, advocatuur en publiek, alsmede beveiligingsdiensten te kunnen voldoen. Een aantal complexe liquidatie- en ondermijningszaken en de omvang van het MH17-proces vergroten die druk momenteel.

Naast het besluit om in Vlissingen een justitieel complex inclusief hoogbeveiligde zittingslocatie te realiseren, investeert het kabinet ook in een soortgelijke landelijke voorziening ten noorden van de grote rivieren om in een alternatief voor de bunker te voorzien. Daarmee kan dan een totaal beeld gepresenteerd worden van drie hoog beveiligde zittingslocaties, waarbij de locatie Vlissingen als een gemeenschappelijke voorziening voor zaken uit het Zuiden van Nederland wordt bestemd en de vervanging van Osdorp zich richt op zaken uit het Midden, Noorden en Oosten van het land. Dit naast de bestaande hoog beveiligde zittingslocatie op het Justitieel Complex Schiphol en zaal 35 van de rechtbank Rotterdam.¹¹

De hoog beveiligde zittingslocatie boven de grote rivieren zal vorm worden gegeven als een landelijke voorziening voor met name zaken ten noorden van de grote rivieren. Deze locatie zal niet toegewezen worden aan een gerecht, maar voor alle arrondissementen toegankelijk zijn. Dat moet bij Wet worden geregeld. Wel zal de zittingslocatie in beheer van een gerecht worden gegeven voor de aansturing van de beveiliging alsmede het beheer en onderhoud van de locatie.

¹¹ Door de situering onder het gerechtsgebouw en de nieuwe woningbouw in de omgeving is, in tegenstelling tot Osdorp en Schiphol, deze locatie binnenkort niet langer geschikt voor risicovolle zittingen in de categorie 1.

Voor de hoog beveiligde zittingslocatie ten noorden van de grote rivieren wordt 2,2 miljoen structureel beschikbaar gesteld.

De Commissie adviseert de opdrachtgevers (Ministerie JenV namens deze DRB en de Raad voor de rechtspraak als portefeuillehouder Huisvesting en Veiligheid) en wordt daarbij ondersteund door een secretariaat.

De hoog beveiligde zittingslocatie moet een eigen identiteit hebben, en eigen ingang en toegang vanuit de openbare ruimte. De totale bouwkundige uitvraag voor een beveiligde zittingslocatie is circa 5.000 - 8.000 m² BVO. Dit is bij benadering de omvang die nodig is om te voldoen aan de functionele eisen, in combinatie met het benodigde beveiligingsniveau. Met dit oppervlak kunnen alle aspecten van de rechtsgang uitgevoerd worden (van zaal tot ophoudcellen en van entree tot beperkt kantoorgebied).

Rechters, officieren van justitie en advocaten die deelnemen aan zittingen in de hoog beveiligde zittingslocatie zullen niet zelden beveiligd worden vanuit het stelsel bewaken en beveiligen. De hoog beveiligde zittingslocatie en zijn directe omgeving zullen hierop moeten zijn toegerust.

Naast de eisen die worden gesteld aan de veiligheid, wordt bij het advies ook aandacht besteed aan de kernwaarden, zoals de toegankelijkheid, openbaarheid en transparantie van de rechtspraak. De toegankelijkheid heeft in dit verband vooral betrekking op de ligging en bereikbaarheid van het gebouw voor de burger (OV, parkeergelegenheid etc.); de openbaarheid ziet op de mogelijkheid om een zitting te kunnen bijwonen of te volgen (bijv. via livestream) voor het publiek en de media; de transparantie ziet in dit verband op de mate waarin het voor de samenleving duidelijk is welke omstandigheden noodzaken tot het houden van een zitting op een hoog beveiligde locatie.

Bijlage 2 Geïnterviewde personen

Bestuur gerechtshof Arnhem-Leeuwarden

Dr. P.M.L.O Scholten, niet-rechterlijk bestuurslid

Bestuur gerechtshof Den Haag

Mr. C.M. Derijks, sectorvoorzitter straf

Mr. M.W. Koek, president

Bestuur rechtbank Amsterdam

Mr. S.F. van Merwijk, bestuurslid

Drs. H.C.J. Janssen, niet-rechterlijk bestuurslid

Mr. C.M. Wiertz, president

Bestuur rechtbank Den Haag

Mr. M.V. Baas, niet-rechterlijk bestuurslid

Mr. M.A. van de Laarschot, president

Bestuur rechtbank Gelderland

Mr. R.C.C. van Leest, rechterlijk bestuurslid

Bestuur rechtbank Midden-Nederland

Drs. E. Jonasse, niet-rechterlijk bestuurslid

Mr. J. Mendlik, president

Bestuur rechtbank Noord-Nederland

Drs. M. de Wilde, niet-rechterlijk bestuurslid

Mr. A.R. van der Winkel, president

Bestuur rechtbank Overijssel

Mr. H.J.H. van Meegen, president

Mr. S.M. Milani, teamleider straf

Drs. M.F. van de Streek, niet-rechterlijk bestuurslid

Bestuur rechtbank Rotterdam

Mr. R.G. de Lange-Tegelaar, president

Drs. J.A.A. Rooijers, niet-rechterlijk bestuurslid

Arrondissementsparket Midden-Nederland

Mr. R. Jeuken, hoofdofficier van justitie parket Midden-Nederland

Arrondissementsparket Rotterdam

Mr. H.M.P. Hillenaar, hoofdofficier van justitie

Arrondissementsparket Oost-Nederland

R.J.W.G. Janssen MPA, directeur bedrijfsvoering en operations

Mr. M.A.J. Kunst, hoofdofficier van justitie

Landelijk parket

Mr. J.J.A. Lucas, hoofdofficier van justitie

Lokaal bestuur Lelystad

Mr. H.M. Meijdam, burgemeester Lelystad

L. Verbeek, commissaris van de Koning Flevoland

Lokaal bestuur Zwolle

Drs. D. Jansen, senior adviseur economie gemeente Zwolle

Drs. P.H. Snijders, burgemeester Zwolle

Advocatuur

Mr. F. ten Berge, strafrecht- en slachtofferadvocaat

Mr. C. W. Flokstra, strafrechtadvocaat

Advocaat kroongetuigen

Mr J.B.G. van Kleef, strafrechtadvocaat

Mr. R. Korver, strafpleiter, slachtofferadvocaat

Slachtofferhulp Nederland

R. Fontijne LLM, juridisch medewerker

Mr. R. Jansen MPA, voorzitter

E. van der Kruijk, MA, MBA, directeur bedrijfsvoering

J. Tomatala, hoofd ICT

Mr. M. Toonen, juridisch adviseur

Journalistiek

S. Belleman, journalist De Telegraaf, rechtbankverslaggever

P. Elberse BSc, journalist ANP, justitieverlaggever

Dienst Justitiële Inrichtingen

Drs. E.J. de Borst MBA, algemeen directeur Dienst Vervoer & Ondersteuning

E.B. Nijman MBA, plv. divisiedirecteur gevangeniswezen en vreemdelingenbewaring

J. Penninga, directeur Dienst vervoer en ondersteuning

Drs. G. Suurmond, strategisch management adviseur

Rijksvastgoedbedrijf

M. Van Erk, sectiehoofd projecten DJI

Ir. W. van der Meij, afdelingshoofd projecten

Drs. R. Mol, directeur transactie en projecten

R. Rientjes, senior proces- en projectmanager J&V

Drs. J. Warmerdam, portefeuillemanager Rvdr

P. van Yren MRE, adviseur inkoop vastgoed

Bijlage 3 Samenvatting van opgehaalde adviezen

Uit de gevoerde gesprekken heeft de commissie tal van nuttige en noodzakelijke vereisten waar een nieuwe HBZ aan moet voldoen, opgetekend. De belangrijkste daarvan zijn hierna weergegeven.

Advocatuur

- Eigen ingang advocatuur of gedeelde ingang met rechtbankpersoneel
- Accreditatie advocaten opdat direct toegang kan worden verkregen tot gebouw
- (Gratis) parkeervoorziening, gescheiden van publiek en pers.
- Voldoende ruimte voor advocaten in de zittingszaal; gescheiden van publiek, slachtoffers en nabestaanden en media
- Aparte faciliteiten voor de advocatuur zoals advocatenkamer achter gesloten deuren
- Goede spreekkamers teneinde met client te kunnen overleggen tijdens schorsingen, met goede bereikbaarheid digitaal dossier
- Optimale toegang tot Internet in advocatenkamer en zittingszaal
- Optimale gelegenheid voor verdachten om eigen dossier digitaal in te zien en mee te nemen naar de verblijfplaats tussen de zittingen
- T.b.v. advocaten van beveiligde getuigen: adequate inrichting getuigenruimte met brievenbus/schuifla voor het uitwisselen van stukken
- Tijdens zittingsdagen goede catering in het gerechtsgebouw
- Goed functionerend luchtsysteem

Rechtbankjournalisten

- Toegang journalisten gescheiden van publiek en slachtoffers en nabestaanden
- Direct toegang tot gebouw d.m.v. accreditatie
- Toegang tot gescheiden parkeerplaatsen
- Rechtbankjournalisten hebben behoefte aan een plaats in de zittingszaal met goed zicht op de procespartijen. Ook dient rekening te worden gehouden met ruimte en voorzieningen voor tekenaars en de audiovisuele pers.
- Aandacht voor geluidskwaliteit en accoustiek
- Aandacht toegang schotelwagens (vanwege hoogte)
- Eigen ruimte in zittingszaal, gescheiden van slachtoffers, nabestaanden en publiek (compartimentering)
- Ruimte in de zittingszaal voorzien van goede schrijftafels (geen klaptafeltje) en optimale locatie stopcontacten/oplaadpunten
- Voldoende ruimte aan zijkant met tafels in zittingszaal voor tekenaars
- Perskamer met daglicht op afstand van slachtofferruimte
- Optimale wifi

Slachtoffers en nabestaanden

- Compartimentering van voldoende grootte (15 tot 20 personen) noodzakelijk: eigen, afdwingbare ruimte, gericht op rechters en officieren; eigen ingang
- Optimale skype / livestreamverbindingen voor het volgen van zittingen
- Duidelijke scheiding van pers en publiek. Achter glas geen bezwaar, wel met beschikbaarheid microfoon voor adequaat uitoefenen spreekrecht
- Eigen sanitaire voorzieningen
- Goed bereikbaar per auto en OV; evt. pendelbusje tussen OV-aansluiting en zittingzaal
- Gratis parkeren

Rechtspraak en OM

- Goede overnachtingsmogelijkheden in nabijheid voor rechters, griffiers en officieren (NB: het betreft hier niet-noodzakelijk te beveiligen procespartijen)
- Ruime gebouwelijke voorzieningen t.b.v. het ophouden van getuigen
- Goede voorzieningen voor kroongetuigen
- Goed geïsoleerd cellenblok (voorkomen onderlinge communicatie tussen gedetineerde verdachten)
- Beveiliging van omgeving en aanvoer procespartijen; zo onvoorspelbaar en veilig mogelijk
- Specifieke beveiligde aan- en afvoermogelijkheden voor leden OM
- Optimale skype / livestreamverbindingen voor het volgen van zittingen en digitaal verhoren, w.o. verhoor kwetsbare getuigen
- Voor rechters en officieren voldoende tafelruimte voor stukken; per rechter/officier twee beeldschermen
- Werkplekken met alle voorzieningen tijdens schorsingen
- Voldoende ruimte voor twee griffiers en meerdere officieren

Publicatiedatum: 28 juni 2021

Contactpersonen:

Secretariaat Commissie hoog beveiligde zittingslocatie ten noorden van de grote rivieren

Yvonne Roijers: y.p.e.roijers@minjenv.nl

Cees Tax: c.tax@hogeraad.nl